

Ismerkedjünk az új KRESZ-szel

A párhuzamos közlekedés

A KRESZ alapvető — és talán legtöbbet emlegetett — újítása az a szabálycsoport, amely a párhuzamos közlekedésre alkalmas úttesten haladó járművekre vonatkozik. A jobbra tartási kötelezettséget ezentúl érvényesíteni kell ezeken az utakon is, vagyis ahol az azonos irányú forgalom számára két vagy több forgalmi sáv van. Ezeket útburkolati jelek — terelővonalak — is jelölik, de akkor is alkalmaznak tekinthető az úttest a párhuzamos közlekedésre, ha az útburkolati jeleket nem festették fel. A forgalmi sáv meghatározása „egy gépkocsisor biztonságos közlekedésére elegendő” szélességű és hosszúságú úttestről szól — s ez legalább két és fél méter széles és hat-hétszáz méter hosszú. Nem beszélhetünk tehát párhuzamos közlekedésről, ha az úttest csak átmenetileg szélesedik ki.

Ha a két forgalmi sáv megléte kétséges, helyesebb az úttestet párhuzamos közlekedésre alkalmatlannak tekinteni és annak megfelelően haladni ott. Az egymás mellett haladó járművek összesűkülése esetén ugyanis mindkét vezető felelősségre vonható, az egyik a jobbra tartási kötelezettség, a másik a jobbról előzés tilalmának megszegéséért. Nem tekinthető önálló forgalmi sávnak a villamospálya sem.

Az új KRESZ kettős céllal módosítja a párhuzamos közlekedés eddigi rendjét. Egyrészt: a lassabban haladó járműveket a jobb szélső forgalmi sávba szorítja, hogy a gyorsabb forgalom zavartalanul haladhasson a belső sávban, s így növelje az utak átbozsátó képességét. Másrészt eltünteti azt a különbséget, amely az autópálya és a többi párhuzamos közlekedésre alkalmas úttest forgalmi rendje között mindaddig indokolatlanul fennállt.

Ahhoz, hogy a párhuzamos közlekedés leglényesebb elemeit számbavehessük, induljunk ki a legegyszerűbb esetből. A két sávú úttesten a jobb szélső sávban kell haladni mindaddig, amíg az üres — kivéve ha szándékunk a balra kanyarodás. Ha a jármű a külső sávban egy lassabban haladó járművet ér utól, a belső sáv igénybevitelével megelőzheti azt, utána azonban vissza kell sorolnia a megelőzött jármű elé. Egyszerre több járművet is meg szabad előzni személygépkocsival — lakott területen belül — távolsági, illetve gyorsjáratú autóbusszal. Ez akkor is megengedett, ha a külső sávban a járművek egymástól távolabb, „elszórva” haladnak. Folyamatos előzés idejére a belső sávban maradhat a személygépkocsi, illetve az autóbussz, ilyenkor nem is kell folyamatosan irányt jeleznie, csak a sáv-váltásakor. A folyamatos előzést haladéktalanul abba nyiesíteni.

kell hagyni, ha a jármű mögött nála gyorsabban, de legfeljebb az útszakaszra megengedett legnagyobb sebességgel haladó jármű közeledik. Ilyenkor kellő időben, tehát lehetőleg még a hátról gyorsabban közeledő jármű odaérkezése előtt vissza kell sorolni a külső sávba. Ha ez az ottani forgalom sűrűsége miatt lehetetlen, a személygépkocsi és a távolsági autóbussz — de az csakis lakott területen belül — megmaradhat a belső sávban és ott folyamatosan haladhat. Ekkor jön létre a párhuzamos közlekedés.

Az említettek kivüli, egyéb járművel, például motorkerékpárral, teherautóval egyszerre csak egy jármű előzhető meg, folyamatosan nem szabad előzniük. Mind-abból látható, hogy a párhuzamos közlekedésre alkalmas úttesten csak a mögöttes forgalom állandó, gondos figyelésével lehet szabályosan és veszélytelenül haladni.

Az új KRESZ a személygépkocsinak megengedi, hogy a belső forgalmi sávban haladjanak akkor is, ha a külsőben nem halad gépkocsisor. Ez a lehetőség azonban csak akkor adott, ha lakott területen belül az úttest forgalmi sávjait útburkolati jelekkel jelölték ki, s ha a személygépkocsi nem akadályozza a mögöttes gyorsabban haladó forgalmat. (Tilos azonban a gyorsabb előrehaladás érdekében kis távolságon belül ismételt váltogatni a forgalmi sávot!) A Nagykörúton tehát a felezővonal mellett a sávban folyamatosan haladhat a személygépkocsi, ha 80 kilométeres sebessége biztonságos.

Szegeden nincs ilyen útszakasz, de megemlítjük, hogy ahol az azonos irányú forgalom számára kettőnél több forgalmi sáv van, a két jobb oldali sávban mindenféle jármű közlekedhet az ismertetett szabályok szerint. A harmadik, illetve a további belső sávokat azonban csak balra kanyarodáskor vehetik igénybe.

Ha a sávokban összefüggő járműoszlopok alakultak ki sávot változtatni csak bekanyarodásra és megállásra felkészülve szabad. Vátoztalanul érvényes az a szabály, hogy egy forgalmi sávban két jármű nem haladhat egymás mellett. Kijelölt gyalogos-átkelőlhelyen és közvetlenül előtte tilos egy másik jármű mellett elhaladni még akkor is, ha nincs a zebrán gyalogos.

Ha a forgalmi sávok közül egy megszűnik, annak a járműnek van elsőbbsége, amelyet a sávban haladó jármű nem lép át terelővonalat a továbbhaladáskor. Ha a sávokat nem jelölik útburkolati jelek, az irányváltoztatás nélkül továbbhaladó az elsőbbség. Ha mindkét jármű irányt változtat, a jobbkezes szabályt kell érvényesíteni.

Lapunk hagyományosan és szívesen ad helyet a város helytörténetét ismertető, feltáró munkának, és sorozatban jelentek meg e hasábkon ilyen tartalmú frások, de tudomány- és technikatörténeti cikkek csak alkalmanként láttak napvilágot. Márpedig általános műveltségünk pallérozásához az is hozzátartozik, hogy a tudomány által szolgáltatott ismeretek, a tudást alkalmazó technika révén hogyan alakult az emberiség élete, kultúrája. A tudomány és a technika révén az utolsó száz évben több és magasabb szintű termelőerő jött létre, mint az előző korszakok alatt együttvéve. Egyrészt tudományunk és a technika közönséges életünk és a mai nemzedék azokat az életkörülményeket, amelyeket ma már szinte természetesen tart.

A sok egyszerű tény és eredmény ellenére sokszor felületesek ismereteink a tudományok, de még inkább a

Új sorozatunk: Lapok a szegedi tudomány- és technikatörténelből

technika fejlődéséről, tudósaink és műszaki alkotóink munkásságáról. Hajlamosak vagyunk a tudományos eredményeket és a műszaki alkotásokat legfeljebb gazdasági motívóknak tekinteni. Megszoktuk, hogy a természettudósok és a mérnökök a gazdasági javak egyre növekvő mennyiségét hozzák létre. E szemlélet oka, abban rejlik, hogy az ifjúságot nemzedékeken át úgy nevelték, hogy a haladás valódi okait nem ismertették.

Korunkban a műszaki-tudományos forradalom a legnagyobb fordulat, amely valaha is végbement a termé-

szettudomány és a technika történetében. A jelen eredményei a múlt tudományos és technikai sikerei nélkül el sem képzelhetők, mert az ember civilizáció és kultúra alapjait az előbbi korok alkotó munkájában találhatók meg.

Most a szegedi tudomány- és technikatörténetről kezdünk új sorozatot, azzal a szándékkal, hogy bemutassuk a Szegeden született, itt tevékenykedett vagy munkásságát Szegeddel kapcsolatban került mezőgazdasági, ipari, természettudományos, műszaki, építészeti és orvosi területen kiemelkedő

alkotókat, hogy életműjük-ből megismerjük a jelentősebb momentumokat. Az oktatás számára is hasznosak lehetnek ezek a cikkek, mert a szakoktatás mellett a fejlődés gondolatával is megismerteti a diákokat. Így a mindennapi gondolkodásra is visszahat, s ezáltal a világnézet megfelelő alakuláshoz is hozzájárulhat.

Ezeket a mezőgazdasági, tudományos hagyományaink ápolása nemzedéki köteletség is. Alkotó ngayságaink életének és munkásságának bemutatása városunk helytörténetében nem elhanyagolható.

A sorozat tematikai sorrendben a mezőgazdasági, az ipari, az építészeti és a természettudományi alkotókat mutatja be, sok tárgyi és személyi adattal, enciklopédikus szerkesztésre törekedve. A sorozatot dr. Bányai Jenő, az MTESZ szaktitkára írta.

Szocialista társadalomban nem magánügy

Ez év szeptemberétől iskolánk új ismeretekkel gazdagítja, szélesíti a tanulókat látókörét, és ma még fel sem mérhető értékekkel, gyarapíthatják a szocialista családkerék tartalmát. Pedagógusaink legjobbjai megérik a családi életre való nevelés szükségességét, problémáit, és azt, hogy az iskola szerepe ebben is nélkülözhetetlen.

1.

A szülők többsége dolgozik. A munkaidő rövidül ugyan, de a szabad idő még mindig kevés ahhoz, hogy a nagyobb gyermekkel is megfelelően tudjanak foglalkozni. Sok-sok jellemző feladat elszikkad és valljuk be, hogy a legtöbb esetben mi szülők csak a napi konkrét problémák megoldására, egyedi eseményekre reagálunk többnyire, természetesen nemcsak kényelmességéből. Azt is el kell ismerünk, hogy a családi életre való felkészítés nemigen foglalkozunk, mert úgy gondoljuk, ha rendes embert igyekszünk nevelni gyermekeinkből, akkor teljesítettük kötelességünket, és megfelelő alapot adtunk ahhoz is, hogy felnőtt emberként önállóan, jól rendezze be családi életét. Nagyon nincs igazunk! Azért nincs igazunk, mert a családi életre nevelés kifejezett irányú, átgondolt tevékenység nélkül csupán abban áll, hogy mit lát, vagy mit nem lát a szülőktől a gyermek. Ezáltal a család felnőtt tagjai akarva-akaratlanul újratermelik azokat a problémákat gyermekeik leendő családi életében, amelyek az övékében megvannak.

A másik dolog, ami az iskola ezirányú tevékenységét nélkülözhetetlenné teszi az, hogy a szülők egyelőre nagyon nehezen szánják rá magukat arra, hogy gyermekeikkel e témáról őszintén és kellőképpen elbeszélgesenek, még az egészségügyi problémákról sem. Nem véletlenül fogalmaztam így, bár elismerem, hogy az ilyen irányú tájékoztatás időnként tragédiát okozhat. Mégis ennek megelőzése látványos feladat. Ugyanis az iskolában eddig is elsajátítható biológiai ismeretek mellett az esetek többségében elegendő a napjainkban igen helyesen egyre gyakrabban megjelenő felvilágosító könyvek meg-

vásárlása, és hozzáférhető helyre tétele. Hogy a szülők tudjanak egyáltalán ezekről a könyvekről, az természetesen nem az iskola dolga, bár a szülői értekezleteken nem használatlan 5-10 percet szentelni az ilyen tájékoztatásnak. Az pedig, hogy a felnőttek többsége érezze a szükségességét gyermeke felvilágosításának és merje is megtenni legalább a kezdeti lépéseket, beletartozik az ún. köznevelődési komplex feladatba is, amitől az emberek kulturális színvonalának emelését, szemléletmódjának többirányú és helyenként gyökeres változását várjuk.

2.

Mindezek ellenére az egészségügyi és szexuális felvilágosítás lényegesen egyszerűbb kérdésnek látszik, mint a családi életre nevelés egyéb vonatkozásai. A pedagógusoknak az előbb említett területeken sem egyszerű a helyzete. Meg kell küzdeniük elsősorban önmagukkal, és meg kell találni a legmegfelelőbb módszert, többnyire éppen ilyen és más szempontból is a legproblémásabb korosztálynál.

A családi életre nevelés másik oldala lényegesen nehezebbnek látszik. Nevezetesen, hogy az oly sokszor megfogalmazott, szép és igaz általánosságok között konkrétan mi rejlik. Fiú-lány kapcsolat tartalmi volta, megváltozott gazdasági-társadalmi helyzetünk alapján mi az az ideális családfelfogás, amely stabilizálhatja a családi életet. Mit jelent egyes konkrét helyzetekben egymás becsülése, egyenrangú tisztelése.

Az iskolai módszereket illetően úgy vélem a legteljesebb helyesléssel és megnyugvással kell fogadni azt a módszert, miszerint nem új tantárgy bevezetéséről van szó, hanem arról, hogy a tanulókat egyes szaktárgyak tantervi anyagának keretében rendszeresen és folyamatosan szerezzék meg a szükséges ismereteket és kapják meg a megfelelő nevelést az új típusú szocialista családi élet megalapozásához. Valóban igaz, hogy ez a feladat nemcsak szemléleti változást követel meg — ami önmagában sem könnyű — hanem az oktatás; és nevelési módszerek átfogó korszerűsítését is. E nélkül komoly eredmény nem várható. **Hadd utaljak itt csak egy**

példára. Nem túlzás azt mondani, hogy az emberi kapcsolatok, közelebből a nő-férfi kapcsolat, családon belüli magatartás, felelősség, elvárások egymással szemben stb., megítélése, a családból hozott élmények és az ifjúsági szervezetek, mint kollektívák által adott nevelés mellett elsősorban és alapvetően — természetesen indirekt módon — az irodalom oktatásában gyökereznek. Ez a szakterület a „bűn” ha a tanulóknak túl idealizált kép alakul ki a másokkal szembeni elvárásokat illetően. Az irodalom tanároka — és valamennyi pedagógus — lesz az érdem, ha reális talajon tudják kialakítani diákjaik az életüket és tudják, hogy csakis azt van joguk elvárni, amit maguk is képesek nyújtani.

Végül, hogy magam is némi idealizmusba essek, valamennyi pedagógus és az iskolai nevelés diadala lenne, ha a jövő nemzedéke tudná, milyen alapokon alakulhatnak ki megváltozott körülményeink között azok a Rómeo és Júlia-i érzések, amelyek mellett mindkét fél az „életet adja” nap mint nap, de nem áldozatként a családért, egymásért.

3.

Tisztában vagyunk és tisztában is kell lenni mindenkinek azzal, hogy szocialista társadalmunk építése során most jutottunk el a kérdés tömegméretű megoldása kezdetéhez. Akikre az a nagyon szép feladat várul, hogy az ifjúság lépteit e vonatkozásban is egy értelmesebb, tartalmasabb élet felé vezető úton egyengessék, azoknak most nem oldalra, nem egymásra kell nézni, hanem törekedni kell életközlemben levő családi kapcsolatokat stabilizáló szemléletmód megfogalmazására, tudatosítására.

Egy bizonyos: kiindulási alap nem lehet az eddigi tradíció. Győzzön meg erről bennünket a következő beszédes adat: A válaszok száma évi 25 ezer fölé emelkedett, az évente megkötött házasságok minden negyedikénél olyan helyzet alakul ki, hogy a felelősséggel eljáró bíróság kénytelen megállapítani a házasság helyrehozhatatlan, végleges megromlását.

Tóthné Fábán Eszter
adjunktus József Attila
Tudományegyetem

Politikai iskolán résztvevők kedvezményei

K. I. szegedi olvasónk a marxizmus-leninizmus esti egyetem elsőéves hallgatója. Munkahelyén nem tudja pontosan, hogy milyen kedvezményekre jogosult. Kéri, ismertessék, hogy a 21 napos tanulmányi szabadságon kívül milyen kedvezményt kaphat a hivatalos rendelkezés szerint.

A továbbtanuló dolgozó tanulmányi kedvezményeiről a 23/1974. (IX. 4.) MÜM számú rendelet intézkedik. Valóban a rendelet kimondja, hogy a marxizmus-leninizmus esti egyetem általános és szakosított tagozatainak továbbtanuló dolgozóit a négyéves és ezt meghaladó tanidője képzés szerint illetik meg a tanulmányi kedvezmények. Ez azt jelenti, hogy olvasónk részére 21 munkanap tanulmányi szabadság jár. Ezen túlmenően a munkaidő-kedvezményről a rendelet még a következőket tartalmazza: a felsőfokú oktatási intézmény esti tagozatainak tanulók számára olyan munkaidő-beosztást kell biztosítani, amely az előadások látogatását lehetővé teszi. Ha ez nem oldható meg, engedélyezni kell, hogy a hallgató munkáját olyan időpontban abbahagyassa, hogy az előadások kezdetére beérkezzen. E címen azonban a munkaidő-kedvezmény tanítási naponként két óránál több nem lehet. Ha az oktatási intézmény az előadásokat hetenként összevonja, így műszaki, mezőgazdasági és természettudományi szakoktatás esetén legfeljebb nyolc, egyéb szakképzésnél pedig legfeljebb hat óra munkaidő-kedvezmény jár. További kedvezmény; a felsőfokú oktatási intézményben tanulókat a vizsgákon való megjelenés miatt olyan mértékű szabad idő illeti meg, hogy a vizsga időpontjára az oktatási intézményhez beérkezessenek és a vizsgán részt vehessenek.

Hogy tájékoztatásunk teljes legyen, megemlítjük, a marxizmus-leninizmus esti egyetem általános és szakosított tagozatain, valamint a Politikai Főiskolán tanulók úgy kell tekinteni, mint akik a munkajáruke előtt szak-képzettséget szerzik meg. Ezeknek a dolgozóknak pedig a tanulmányi kedvezmények idejére jár az átlagkereset.